

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และทัศนคติของกลุ่มแม่บ้านเกี่ยวกับสารเจือปนในอาหาร และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับสารเจือปนในอาหารของกลุ่มแม่บ้านในตำบลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 347 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบทดสอบความรู้ต่อสารเจือปนในอาหาร และแบบสอบถามทัศนคติต่อสารเจือปนในอาหาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และศึกษาเปรียบเทียบโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

สรุปผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างเป็นแม่บ้านที่ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 40.3 มีอายุในช่วง 31-40 ปี และ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.4 และ 30.3 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-4 คน คิดเป็นร้อยละ 70.3 และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.9 และ 39.6 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 52.0 และมีอาชีพค้าขาย รับราชการ เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 16.1, 12.7, 10.4 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 86.5 สมาชิกในครอบครัวไม่มีความเจ็บป่วย คิดเป็นร้อยละ 86.5

ความรู้เกี่ยวกับสารเจือปนในอาหาร

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับสารเจือปนในอาหารอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 91.1 และระดับดี ระดับปานกลาง ระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 7.5, 1.2 และ 0.3 ตามลำดับ จากผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสารเจือปนในอาหาร พบว่ามีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทัศนคติต่อสารเจือปนในอาหาร

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อสารเจือปนในอาหารอยู่ในระดับปานกลาง และคิดเป็นร้อยละ 49.9 และ 48.4 ตามลำดับ จากผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติต่อสารเจือปนในอาหาร พบว่าไม่มีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับสารเจือปนในอาหาร

พบว่า ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับสารเจือปนในอาหารของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสารเจือปนในอาหารดี จะมีทัศนคติต่อสารเจือปนในอาหารดีตามด้วย

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาที่พบดังกล่าว นำมาอภิปรายแต่ละประเด็นดังนี้

1. ความรู้ต่อสารเจือปนในอาหารของกลุ่มแม่บ้าน

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสารเจือปนในอาหารอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 91.1 อาจจะอธิบายได้ว่าชุมชนในตำบลริมใต้เป็นเขตชานเมือง อยู่ห่างจากตัวเมือง 14 กิโลเมตร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสามารถได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสารเจือปนในอาหารทั้งจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน หน่วยงานของรัฐ เช่น โรงพยาบาลประจำจังหวัด สถานีอนามัย อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข เป็นต้น หน่วยงานเอกชน เช่น โรงพยาบาลเอกชน สมาคมหรือมูลนิธิต่าง ๆ เป็นต้น โดยผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ วีดีโอ ป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์ เสียงตามสายในหมู่บ้าน เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาจันทนาพงษ์สมบุรณ์ (2539) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้ติดเชื้อ HIV พบว่า การศึกษาข้อมูลได้จากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ จากการให้คำปรึกษา และการให้สุขศึกษา

ของเจ้าหน้าที่ที่มสุขภาพเป็นแหล่งข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างได้รับเป็นส่วนใหญ่ และสอดคล้องกับ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) ซึ่งเห็นว่าความรู้ที่นั้นเกิดจากการศึกษา ค้นคว้า หรือประสบการณ์ ซึ่ง การเรียนรู้ที่นั้นสามารถเกิดจากสื่อมวลชนต่าง ๆ

2. ทศนคติต่อสารเจือปนในอาหาร

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มแม่บ้านมีทัศนคติต่อสารเจือปนในอาหารอยู่ในระดับ ปานกลาง และดี (ตารางที่ 9) อธิบายได้ว่า กลุ่มแม่บ้านมีการเรียนรู้จากสังคม และวัฒนธรรม จากคำอบรม คำสอน จากบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดกันมา และจากการเรียนรู้ที่ดีจากสิ่งแวดล้อมใน ชุมชน เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ธงชัย สันติวงษ์ (2540) กล่าวว่า ทศนคติเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ส่วนตัว อานาจ สิ่งเร้าภายนอก และวัฒนธรรม และ สอดคล้องกับ ไพบุลย์ สุทธสุภา และสนิท วงศ์ประเสริฐ (2541) ซึ่งเห็นว่าทัศนคติสร้างขึ้น โดยอิทธิพลของครอบครัว โรงเรียน เพื่อนฝูงกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม สื่อมวลชน และสิ่งรอบตัว บุคคล ดังนั้นการที่จะทำให้กลุ่มแม่บ้านมีทัศนคติต่อสารเจือปนในอาหารให้อยู่ในระดับที่ดี มากขึ้น ควรที่จะมีการปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ เกี่ยวกับอันตรายของสารเจือปนในอาหารเริ่ม ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน และกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ในสังคม ควรประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดี

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับสารเจือปนในอาหาร พบว่า มี ความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า กลุ่มแม่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับ อันตรายสารเจือปนในอาหารดีจะมีทัศนคติต่อสารเจือปนในอาหารดีตาม เพราะว่าถ้ากลุ่มแม่บ้าน มีความรู้เกี่ยวกับสารเจือปนในอาหาร ทำให้เห็นอันตรายเห็นโทษของสารเจือปนในอาหารต่อ สุขภาพ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อสารเจือปนในอาหาร สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลนั้นต้องอาศัยการเปลี่ยนส่วนประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ (สุณีัย ธีราดากร, 2534) สอดคล้องกับการศึกษาของ แคมรอก และแอบเบ (Damroseh & Abbey, 1990 อังโน วิลาวณีย์ เสนารัตน์, นันทา เล็กสวัสดิ์ และเรมวล นันทศุภวัฒน์, 2539) ที่พบว่า พยาบาลที่มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์สูงจะมีทัศนคติต่อโรคเอดส์ดีขึ้น

ในการศึกษาจะแนความรู้และทัศนคติต่อสารเจือปนในอาหารไม่ไปด้วยกันตาม หลักทฤษฎี คือ กลุ่มแม่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับสารเจือปนในอาหารดีมาก แต่กลับมีทัศนคติต่อ สารเจือปนในอาหารอยู่ในระดับดีและปานกลาง อาจจะเป็นเพราะว่าเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง และมีข้อบกพร่องในแบบสอบถาม คือ คำถามในแบบทดสอบความรู้กับ แบบสอบถามทัศนคติไม่มีความสัมพันธ์กัน และคำถามในแบบสอบถามทัศนคติเป็นคำถามที่ไม่

ชัดเจน เช่น ข้อที่ 1 สีสดใสของอาหารเป็นสิ่งจูงใจ สะดุดตา ชวนซื้ออาหาร ผู้ตอบแบบสอบถามคิดถึงสีได้ทั้งสี่ธรรมชาติ และสีสังเคราะห์ เป็นต้น คำถามบางคำถามที่ใช้เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้มากกว่าถามเกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็น เพราะเป็นข้อเท็จจริง เช่น ข้อที่ 10 ชูปไปก่อนคนออร์ ผงรสดีเป็นผงชูรสชนิดหนึ่ง เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการตรวจสอบเครื่องมือ หากความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องโรคประจำตัว ความเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัว พบว่าข้อมูลที่ได้เป็นโรคทั่ว ๆ ไปที่มีความสัมพันธ์กับอันตรายของสารเจือปนในอาหารทางอ้อม ดังนั้นถ้าต้องการได้ข้อมูลชัดเจนขึ้น ควรมีการเสนอรายละเอียดให้ชัดเจนว่ามีโรคอะไรบ้าง
2. จากการศึกษาพบว่ากลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับสารเจือปนในอาหารอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งเป็นผลการศึกษาที่เหนือความคาดหมาย เมื่อย้อนไปดูเครื่องมือในการศึกษาแบบทดสอบความรู้พบว่าคำถามที่ใช้บางข้อไม่ชัดเจน ควรมีการตรวจสอบเครื่องมือ หากความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. จากผลการศึกษากลุ่มแม่บ้านมีความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับสารเจือปนในอาหารอยู่ในระดับดี ทำให้มีแนวโน้มว่ากลุ่มแม่นำจะมีพฤติกรรมที่ถูกต้องในการใช้สารเจือปนในอาหาร แต่จากการสังเกตของผู้ทำการศึกษา ร้านค้า และตลาดสดในหมู่บ้านยังมีการขายอาหารพวกแฮม หมูยอ ลูกชิ้น ลูกอมสีสดใส ดังนั้นควรมีการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคสารเจือปนในอาหารต่อไป
4. จากการศึกษากลุ่มแม่บ้านซึ่งอาศัยอยู่ในเขตชานเมือง กึ่งเมืองกึ่งชนบท ทำให้ข้อมูลที่ได้พบว่ากลุ่มแม่บ้านมีความรู้ดีต่อสารเจือปนในอาหารและมีทัศนคติที่ดีต่อสารเจือปนในอาหาร ซึ่งมีการได้รับข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับอันตรายจากสารเจือปนในอาหาร ทำให้ผู้วิจัยคิดว่าควรมีการศึกษาวิจัยกับกลุ่มชนบทห่างไกลความเจริญเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติต่อสารเจือปนในอาหาร
5. การศึกษาควรเพิ่มคำถามเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลที่กลุ่มแม่บ้านเคยได้รับข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสารเจือปนในอาหาร เพื่อจะได้ข้อมูลมาสนับสนุนการอภิปรายได้ชัดเจนมากขึ้น
6. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเจือปนในอาหารให้กลุ่มแม่บ้านโดยกลุ่มเป้าหมายหลักคือ กลุ่มแม่บ้านที่เป็นเกษตรกร

7. ด้วยความเจริญทางเทคโนโลยี การเรียนรู้ตามอัธยาศัยของประชาชนมีประโยชน์มาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ ภาพยนตร์ วีดีโอ ภาพโปสเตอร์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรได้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มแม่บ้านกลุ่มนี้ในเรื่องการใช้สารเจือปนในอาหาร เพื่อจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นในการนำมาพิจารณาวางแผนให้คำแนะนำต่อไป

2. การศึกษาเกี่ยวกับสารเจือปนในอาหาร มีรายละเอียดมากถ้าต้องการข้อมูลเฉพาะประเภทควรแยกศึกษาสารเจือปนในอาหารแต่ละประเภท จะทำให้ได้ข้อมูลละเอียดมากขึ้น

3. ควรได้มีการศึกษาวิจัยในรูปแบบการวิจัยนี้ในเรื่องอื่นเพิ่มขึ้น เช่น สารปนเปื้อนในอาหาร เป็นต้น

4. นำการวิจัยในเรื่องนี้ไปศึกษากับกลุ่มอื่น ชุมชนอื่นได้ เช่น กลุ่มแม่บ้านในอำเภอหรือตำบลอื่น กลุ่มนักเรียน นักศึกษา เป็นต้น เพื่อจะได้ข้อมูลที่กว้างขึ้น ถ้าสามารถนำไปศึกษากับชุมชนทุกชุมชนทั่วประเทศ ข้อมูลที่ได้นำไปวางแผนระดับประเทศได้

5. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายๆ วิธี เช่น แบบสัมภาษณ์ ร่วมกับแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น